КНП “Перший Черкаський міський центр первинної медико-санітарної допомоги”

Чума: Історія, збудник та вплив на людство

Одна з найнебезпечніших інфекцій в історії

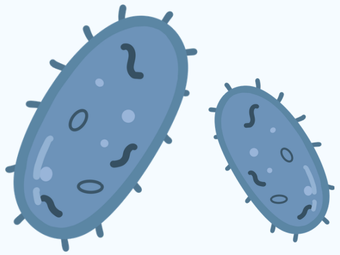
ЩО ТАКЕ ЧУМА?

Чума — це гостре зоонозне інфекційне захворювання.

Належить до особливо небезпечних інфекцій (ОНІ).

- Збудник: бактерія Yersinia pestis (чумна паличка).
- Відкрита у 1894 році вченим Александром Йерсеном.

ВЕЛИКІ ПАНДЕМІЇ ЧУМИ В ІСТОРІЇ

1.Чума Юстиніана (VI ст.): Перша відома пандемія, охопила Візантію та Середземномор'я.

2.«Чорна смерть» (XIV ст.): Найбільша епідемія в історії Європи (загинуло від 30% до 60% населення).

3.Третя пандемія (XIX–XX ст.): Розпочалася в Китаї та поширилася світом завдяки торговим кораблям.

Костюм чумного лікаря

На фото зображено костюм чумного лікаря (спеціальний захисний комплект для лікарів XVI–XVII століть)

Значення елементіів костюма:

- **Маска з дзьобом:**

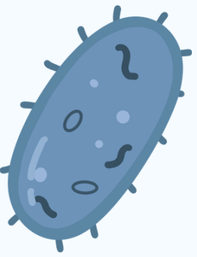
У «дзьоб» закладали сухі запашні трави, квіти, ладан та спеції (м'яту, камфору, гвоздику).

Вважалося, що це захищає від «міазмів» (поганого повітря, яке тоді вважали причиною зараження) та заглушає запах трупного розкладу.

- **Скляні окуляри:**
  - Захищали очі від потрапляння біологічних рідин хворого та прямого контакту з інфекцією.
- **Щільний плащ** (із шкіри або тканини, просоченої воском):
  - Створював бар'єр для шкіри лікаря, щоб на неї не потрапляли виділення пацієнтів та бліхи — головні носії чуми.
- **Палиця / трость:**
  - Дозволяла оглядати пацієнта (торкатися виразок, вимірювати пульс, знімати одяг) без прямого фізичного контакту.
- **Капелюх:**
  - Вказував на професійний статус лікаря та додатково захищав голову.

ІНКУБАЦІЙНИЙ ПЕРІОД ТА СИМПТОМИ

- **Тривалість інкубаційного періоду:**
  - Зазвичай становить від 1 до 7 днів (найчастіше 3–6 днів).
  - При первинній легеневій формі період найкоротший — від кількох годин до 1–3 днів.
- **Початок захворювання:**
  - Завжди раптовий та гострий.
- **Клінічна картина в перші години:**
  - Раптове підвищення температури тіла до 39–40 °C, сильнена озноб.
  - Виражений головний біль, м'язовий біль, сильна слабкість.
  - Нудота, блювота, марення або сплутаність свідомості.
  - «Крейдяний язик» (покритий товстим білим нальотом).

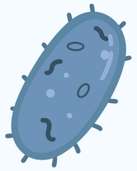

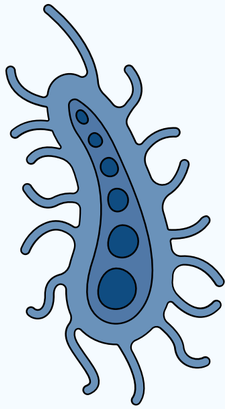

ЯК ПЕРЕДАЄТЬСЯ ЧУМА? (ШЛЯХИ ЗАРАЖЕННЯ)

Головні носії в природі:

- Гризуни (пацюки, ховрахи, бабаки).
- Шляхи передачі:
  - Трансмісивний: через укуси бліх (основний шлях).
  - Контактний: через пошкоджену шкіру при контакті з хворими тваринами.
  - Повітряно-крапельний: від людини з легеневою формою чуми (найнебезпечніший).

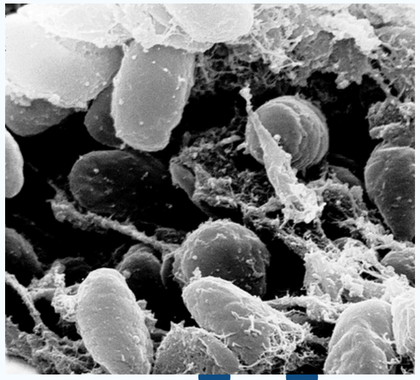

ОСНОВНІ ФОРМИ ЗАХВОРЮВАННЯ

Бубонна чума (найпоширеніша):
Уражає лімфатичні вузли (виникають «бубони» — болючі набряки).

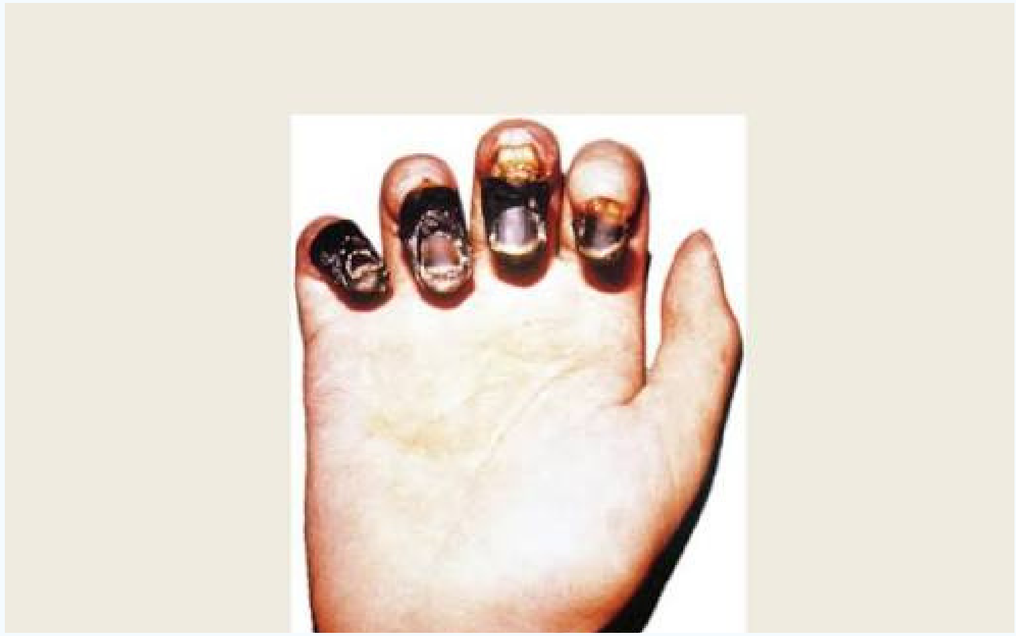
Легенева чума (найтяжча):
Передається повітряно-крапельним шляхом, має дуже високу смертність без лікування

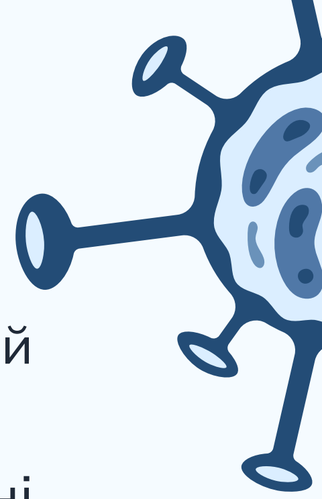
Септична чума:
Бактерії розмножуються в крові, викликаючи некроз тканин («чорна смерть»).

ЧОМУ «ЧОРНА СМЕРТЬ»?

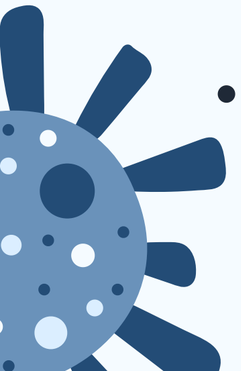
- Темні плями на тілі: Через розмноження бактерій у крові (сепсис) виникали крововиливи під шкірою та некроз (відмирання) тканин — пальці рук, ніг та ніс буквально чорніли.

ЛІКУВАННЯ ЧУМИ (СУЧАСНИЙ ПІДХІД)

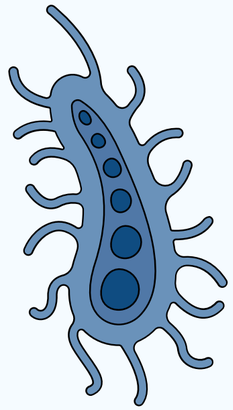

- **Головний принцип:**
  - Негайна госпіталізація до інфекційного стаціонару та строгий ізоляційний режим.
  - Антибіотикотерапія — основний метод лікування (ефективні стрептоміцин, гентаміцин, доксициклін, ципрофлоксацин, левофлоксацин).
  - Ранній початок антибіотикотерапії (у перші 24 години від появи симптомів) знижує летальність до мінімуму.
- Патогенетична та симптоматична терапія:
  - Інтенсивна дезінтоксикація (внутрішньовенні інфузії).
  - Підтримка серцево-судинної та дихальної систем.
  - Місцеве лікування бубонів (у разі їх розм'якшення або розтину).
- Профілактика для контактних осіб:
  - Превентивний прийом антибіотиків протягом 7 днів після контакту з хворим.

ЧУМА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

- **Чи існує чума сьогодні?**
  - Так, поодинокі випадки трапляються щороку (в Африці, Азії, Америці).
- **Сучасне лікування:**
  - Чума успішно лікується антибіотиками при своєчасному зверненні.
- **Профілактика:**
  - Контроль популяції гризунів та бліх.
  - Карантинні заходи та вакцинація в осередках ризику.

ВАКЦИНАЦІЯ:

Вакцинація проти людської чуми не є масовою чи плановою.

Для кого призначена:

Щеплення роблять виключно людям із дуже високим ризиком інфікування. Це науковці та лаборанти, які безпосередньо працюють зі збудником, а також люди, які перебувають у природних осередках чуми (наприклад, у деяких регіонах Африки, Азії чи Америки) у розпал спалаху захворювання.

Існують вакцини проти чуми (живі та вбиті), але масова вакцинація не проводиться.

Чума змінила хід історії, але вона також навчила світ санітарії, гігієні та відповідальності.